

ด่วนที่สุด

ที่ วธ ๐๕๐๓/๗๗๘

สธด 1/4๐๖.1๖
๒๖ มค ๖๖
15.๔๐๗

สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี
รหัสเรื่อง : ส16924
วันที่ : ๑3216/59
วันที่ : 26 ก.พ 59 เวลา : 14:31

กระทรวงวัฒนธรรม

๖๖๖ ถนนบรมราชชนนี เขตบางพลัด

กทม. ๑๐๗๐๐

๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

เรื่อง ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปตามมาตรา ๓๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (เรื่อง การอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน ระหว่างภาคอุตสาหกรรมและชุมชนด้วยแนวคิดเมืองนิเวศ

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๒๕๖๘ ลงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๙

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี แจ้งยืนยันมติคณะกรรมการ (๑๑ กันยายน ๒๕๕๘) รับทราบข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปตามมาตรา ๓๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ เรื่อง การอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนระหว่างภาคอุตสาหกรรมและชุมชนด้วยแนวคิดเมืองนิเวศ โดยมอบหมายกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานหลักรับไปพิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณา ศึกษา แนวทางและความเหมาะสมของข้อเสนอดังกล่าว และนำผลเสนอสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงวัฒนธรรม พิจารณาแล้วและขอรายงานดังนี้

๑. กระทรวงอุตสาหกรรม ได้เชิญประชุมหารือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพิจารณา เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ณ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สำนักงานใหญ่ มีข้อสรุปเห็นด้วยกับการจัดตั้ง คณะกรรมการบริหารจัดการเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศแห่งชาติ โดยอาจใช้กลไกในรูปคณะกรรมการอุตสาหกรรมแห่งชาติ (กอส.) ทั้งนี้ ไม่จำเป็นต้องจัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ และเห็นด้วยกับการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายที่มีอยู่ ให้เอื้อต่อการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ

๒. หลักการแนวคิดเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ

นิยามของเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ หมายถึง การพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของพื้นที่ให้เจริญเติบโตไปพร้อมกับการดูแลสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ประการสำคัญ มีการดูแลคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ให้ดียิ่งขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือของคนในพื้นที่ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก (ครัวเรือนและโบราณ), ระดับกลุ่มอุตสาหกรรมหรือชุมชน (นิคมอุตสาหกรรมเขตประกอบการอุตสาหกรรม หรือหมู่บ้าน ตำบล), ระดับเมืองหรือเครือข่ายของเมืองหรือจังหวัด

ลำดับการพัฒนาสู่เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่จะทำให้เมืองน่าอยู่ มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ผังเมือง, ระบบบำบัดน้ำและมลพิษ (น้ำ อากาศ ขยะและกากของเสีย), ระบบเฝ้าระวังติดตาม ตรวจสอบมลพิษ, ระบบโครงสร้างพื้นฐาน, สาธารณูปโภค, ระบบการศึกษา วิจัย พัฒนา ระบบข้อมูลข่าวสาร, ระบบธรรมาภิบาล และระบบเศรษฐกิจสีเขียว

โดยมีตัวชี้วัด...

โดยมีตัวชี้วัด ๒๐ ตัว ได้แก่ มิติทางกายภาพ, เศรษฐกิจ, สิ่งแวดล้อม, กระบวนการผลิต/การรักษา การจัดการสิ่งแวดล้อม สุขอนามัย, มิติสังคม (เพื่อชุมชนที่มีศักยภาพและน่าอยู่) (ที่มาข้อมูล : เอกสารประกอบ การประชุม เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘)

๓. พื้นที่นำร่อง ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล, พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (ชลบุรี ระยอง) และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากผลสรุปการศึกษาวิเคราะห์ปัญหา การติดตามสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่ชุมชนได้รับผลกระทบ มีอยู่ ๗ ปัญหา มีที่เกี่ยวกับกับกระทรวงวัฒนธรรม คือปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและวัฒนธรรม และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งในระดับนโยบายอาจใช้วิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการผังเมือง ซึ่งก็จะสอดคล้องกับการปฏิรูประบบผังเมืองและการใช้พื้นที่ ที่คณะกรรมการธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านบริหารราชการแผ่นดิน สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

อนึ่ง ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นพื้นที่ที่กรมศิลปากรมีโครงการอนุรักษ์และพัฒนา เมืองนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งรวมพื้นที่ภายในและภายนอกเกาะเมืองอยุธยา โดยแบ่งพื้นที่ ออกเป็น ๗ โซน รวมพื้นที่ในเกาะเมืองอยุธยาที่กำหนดให้เป็นอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาด้วยแล้ว และจากการใช้ที่ดินทำเป็นนิคมอุตสาหกรรมที่มีตัวเลขมากกว่า ๑๐ แห่งในปัจจุบัน และมีทิศทางการป้องกันน้ำท่วม นิคมอุตสาหกรรมของแต่ละแห่ง ที่มีระบบการกั้นน้ำ การทำกำแพงสูงมาก อาจมีผลกระทบต่อโบราณสถานได้ อันเนื่องมาจากการไม่ปล่อยให้น้ำไหลลงสู่ปากน้ำตามธรรมชาติ

การพัฒนาเมืองนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ที่มีผลต่อรายได้ของชุมชนและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในทางอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจัดเป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่ง รวมถึงนิคมอุตสาหกรรมที่มีขนาดกลาง - ใหญ่ สมควรคำนึงถึง และอาจได้รับผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของนิคมอุตสาหกรรมที่อาจมีเพิ่มมากขึ้นตามมากับแรงงาน ข้ามชาติ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ภาษา คติความเชื่อ ทัศนคติ ของคนในชุมชนดั้งเดิม

ประเด็นการพัฒนาที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรม หรือกำหนดพื้นที่เมืองอุตสาหกรรม ควรคำนึงถึงผลกระทบ มรดกทางวัฒนธรรมประเภทโบราณสถาน หรือแหล่งโบราณคดี เช่น แหล่งโบราณคดีเรือพนมสุรินทร์ จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นเรือยุคโบราณสมัยต้นประวัติศาสตร์แห่งเดียวของประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับการค้าทางทะเลในยุคโบราณ หรือราว ๑,๐๐๐ ปีที่แล้ว นอกจากนี้ ในพื้นที่แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม (โบราณสถาน) ที่มีการผลิตของที่ระลึก เลียนแบบของโบราณเช่นที่ศรีสัชลายและสุโขทัย ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อมนั้น ควรนำเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรม เชิงนิเวศด้วย

๔. ตามข้อเสนอของสภาปฏิรูปแห่งชาติในด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประเทศในด้านการเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Growth) ซึ่งต้องการให้เกิด ดุลยภาพที่ยั่งยืนลดความขัดแย้งระหว่างอุตสาหกรรมกับชุมชน ดังนั้นเพื่อสนับสนุนข้อเสนอการปฏิรูปและแนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ ๔ รายงานเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนระหว่างภาคอุตสาหกรรมและชุมชนด้วย แนวคิดเมืองนิเวศ เห็นสมควรให้พิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญของชุมชนในด้านระบบวัฒนธรรม เพราะในพื้นที่ ดังกล่าวเป็นสังคมขนาดใหญ่ ประกอบด้วยสังคมหลากหลายโครงสร้างในสภาพนิเวศเดียวกันทั้งสังคมพนักงาน อุตสาหกรรม ชุมชนท้องถิ่นโดยรอบ กลุ่มคนหลากหลายสาขาอาชีพ กลุ่มแรงงานข้ามชาติ กลุ่มแรงงานต่างถิ่น ซึ่งแต่ละกลุ่มมีแบบแผนพฤติกรรม ค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติ และขีดจำกัดการรับแรงกดดันทางที่แตกต่าง

ซึ่งโดยปกติในระดับบุคคลมักจะมีกระบวนการการปรับตัว การยอมรับและผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบเพื่อลดความขัดแย้ง รักษาความเกื้อกูลกันในชุมชน และพยายามรักษาเอกลักษณ์ความเชื่อ ภาษา ประเพณีของแต่ละกลุ่ม/บุคคลไว้ ซึ่งจะเป็นไปตามเป้าประสงค์การอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนระหว่างภาคอุตสาหกรรมและชุมชนและเป็นไปตามผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้ แต่โดยข้อเท็จจริงสังคมมนุษย์เป็นพลวัตรเป็นสิ่งไม่หยุดนิ่งและไม่สงบราบรื่นเสมอไป ซึ่งหากสภาพการณ์เป็นไปในทางตรงกันข้าม กระบวนการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมเป็นไปในทางลบ การปรับตัวทางวัฒนธรรมหยุดชะงักหรือมีอุปสรรคทั้งจากปัจจัยการเหลื่อมล้ำไม่เป็นธรรมทางสังคม การแข่งขันทางเศรษฐกิจ การช่วงชิงพื้นที่ สิทธิครอบครอง ชุมชนนั้น ๆ มีโอกาสเกิดความขัดแย้งและลูกหลานจนส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิต การบริการ ความมั่นคง จิตวิทยา สวัสดิภาพความปลอดภัยโดยรัฐไม่สามารถล่วงรู้ต้นตอของปัญหา

ดังนั้นคณะกรรมการซึ่งทำหน้าที่บริหารจัดการจึงควรมีการดำเนินการด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรมเพื่อทำความเข้าใจวิถีชีวิต แนวความคิด แบบแผนพฤติกรรม ค่านิยม กลไกที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชนและคาดการณ์ปัญหาที่มีต่อสังคมวัฒนธรรมเพื่อกำหนดมาตรการป้องกัน แก้ไข ระวังเหตุและเพื่อให้เกิดการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศบรรลุผลอย่างยั่งยืนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและนำความเห็นเสนอประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

วิ. ใจเพชร
(นายวีระ โรจน์พจนรัตน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

กรมศิลปากร

กองโบราณคดี

โทร. ๐ ๒๕๔๖ ๘๐๔๐-๕ ต่อ ๑๑๐๑

โทรสาร ๐ ๒๕๔๖ ๘๐๔๐-๕ ต่อ ๑๑๐๑